

KLAGANDE

1. [REDACTED]

2. [REDACTED]

Ombud 1–2: Emil Eneblad

3. [REDACTED]

4. [REDACTED]

Ombud 3–4 : Advokat Martin Szydłowski

5. [REDACTED]

6. [REDACTED]

7. [REDACTED]

8. [REDACTED]

MOTPART

Göteborgs kommun, Nämnden för inköp och upphandling

ÖVERKLAGAT BESLUTNämnden för inköp och upphandling i Göteborgs kommuns beslut 2024-06-13,
§ 71, diariernr 202/24**SAKEN**

Laglighetsprövning enligt kommunallagen (2017:725) förkortad KL

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet.

DET ÖVERKLAGADE BESLUTET

Nämnden för inköp och upphandling i Göteborgs kommun (nämnden) beslutade den 13 juni 2024 följande.

1. Förvaltningen får i uppdrag att sluta köpa in produkter ursprungsmärkta från stater som bedriver illegal ockupation av andra stater.
2. Förvaltningen får i uppdrag att återkomma med förslag på hur inköp av varor producerade i stater som bedriver illegal ockupation av andra stater kan minimeras.
3. Förvaltningen får i uppdrag att utesluta inköp av varor som är producerade av israeliska bosättningar på ockuperad palestinsk mark.

YRKANDEN M.M.

Klagandena överklagar beslutet och yrkar att det upphävs. De anför sammanfattningsvis följande. Kommuner är förhindrade att fatta beslut i utrikespolitiska frågor, såsom en bojkott av varor från andra länder. Utrikespolitik ska skötas av staten. Beslutet är därför olagligt och ska upphävas.

Nämnden för inköp och upphandling i Göteborgs kommun anser att överklagandena ska avslås och anför bl.a. följande. Rätten har att pröva tre olika fattade beslut. Besluten är visserligen tagna i samma sammanhang och vid ett tillfälle, men de tre punkterna måste förstås som beslut var för sig då varje punkt har ett klart och tydligt innehåll i sig själv.

Besluten stödjer sig på den allmänna kommunala kompetensen som följer av 2 kap. 1 § KL. Någon sådan begränsning som anges i 2 kap. 2 § KL är inte aktuell för de beslut som fattats. Nämnden ifrågasätter inte att utrikespolitik är något som statsmakterna ansvarar för. Enbart det faktum att ett beslut kan

komma att påverka, eller faktiskt påverkar, relationerna mellan stater kan dock inte tas till intäkt för att den kommunala kompetensen överskridits. Det finns en ej klarlagd gräns för kommunala beslut som får utrikespolitiska konsekvenser där exempelvis kommunala vänortssamarbeten kan nämnas. I RÅ 1981 2:81 menade högsta instans att det var kompetensligt av en kommun att företa en bussresa till en vänortskommun och vänortssamarbeten anses ligga inom den kommunala kompetensen. Detta trots att valet av vänorter och även upphörandet av sådana vänortssamarbeten har tydliga kopplingar till utrikespolitiska spörsmål och kan få konsekvenser för staten utrikespolitiskt. På ett liknande sätt är regleringar av en kommuns inköp en del av sådan kommunal kärnverksamhet att det torde föreligga kommunal kompetens för sådana beslut. Detta trots att besluten, liksom vänortssamarbeten, kan ha en inverkan på områden som statsmakterna har att ha hand om. Ytterligare ett exempel där det föreligger kommunal kompetens på ett område som tangerar utrikespolitiska ställningstaganden är det som berördes i Kammarrätten i Sundsvall dom 2014-07-01 i mål nr 1889-14. Domstolen fann det kompetensligt av Gävle kommun att ansluta sig till organisationen ICORN som är en organisation för fristäder för förföljda författare.

Slutligen är syftet med de tre besluten att få till en ändamålsenlig upphandling utifrån de politiska mål som styr verksamheten.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Ett överklagat beslut ska upphävas, om

1. det inte har kommit till på lagligt sätt,
2. beslutet rör något som inte är en angelägenhet för kommunen eller regionen,
3. det organ som har fattat beslutet inte har haft rätt att göra det, eller

4. beslutet annars strider mot lag eller annan författning (13 kap. 8 § första stycket KL).

Kommuner och regioner får själva ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar (2 kap. 1 § KL).

Kommuner och regioner får inte ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan ska ha hand om (2 kap. 2 § KL).

I förarbetena till kommunallagen (prop. 2016:17:171 s. 300) anges att bestämmelsen 2 kap. 2 § KL tar sikte på när en angelägenhet exklusivt faller inom någon annans befogenhet, t.ex. statliga angelägenheter, såsom försvars- eller utrikespolitik.

Högsta förvaltningsdomstolen har i flera rättsfall, bl.a. RÅ 1969 ref. 52 och RÅ 1983 2:71, prövat beslut att undvika sydafrikanska varor vid kommunala upphandlingar. Besluten har inte betraktats som allmänna rekommendationer i syfte att uppnå ändamålsenliga upphandlingar utan i stället som utrikespolitiska manifestationer i syfte att uttrycka sitt ogillande av den sydafrikanska apartheidpolitiken. Besluten innebar därför att kommunerna överskred sin kompetens.

Högsta förvaltningsdomstolen har i ett annat rättsfall, RÅ 1990 ref 9, prövat lagligheten av ett beslut av kommunfullmäktige att bl.a. förklara kommunen som en kärnvapenfri zon. Beslutet bedömdes ha karaktären av opinionsyttring på det utrikespolitiska området och föll därför utanför den kommunala kompetensen.

Förvaltningsrättens bedömning

Det överklagade beslutet innebär i korthet att nämnden har beslutat att bojkotta varor från stater som bedriver illegal ockupation av andra stater, samt varor som är producerade av israeliska bosättningar på palestinsk mark. I de handlingar som legat till grund för beslutet anges exempel på tre länder som anförs bedriva illegal ockupation av andra stater.

Det förvaltningsrätten har att pröva i målet är om det överklagade beslutet faller inom den kommunala kompetensen, dvs. om beslutet är lagligt eller inte enligt bestämmelserna i 13 kap. 8 § första stycket KL. Förvaltningsrätten får alltså inte pröva det överklagade beslutets lämplighet och inte heller ersätta det med något annat beslut.

Förvaltningsrätten anser utifrån handlingarna i målet att det framstår som att syftet med det överklagade beslutet har varit att manifesteras sitt ogillande av vissa – av nämnden valda – staters agerande, snarare än att få till en ändamålsenlig upphandling. Rätten bedömer därför att beslutet i sin helhet får anses utgöra en tydlig opinionsyttring på det utrikespolitiska området. Opinionsyttringar inom det utrikespolitiska området är normalt angelägenheter som ankommer på staten och inte på kommuner. Beslutet faller därför utanför den kommunala kompetensen. Det finns inte heller någon särskild bestämmelse enligt vilken beslutet skulle kunna vara kompetensligt. Domstolen finner med anledning av detta att det inte finns skäl att göra separata bedömningar av varje enskild punkt i beslutet. Vad nämnden har anfört förändrar inte domstolens bedömning.

Förvaltningsrätten bedömer därför att nämnden genom det överklagade beslutet har överskridit sin befogenhet varför beslutet inte är lagenligt. Beslutet ska därför upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (FR-03)

För kommunmedlemmar; kungörelsedelgivning

Maria Jolfors Detert

Rådman

I avgörandet har även de särskilda ledamöterna Lena Palm och Anna Rehnberg deltagit.

Föredragande jurist i målet har varit Emelie Loftemark.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.